

Procesredskab til planlægning af intensive læringsforløb

Løbende evaluering og feedback

Feedbackens syv trin med dansk- og matematikfagligt eksempel

Forældresamarbejde

- Elevstyrede skole-hjem-samtaler
- Forældremøde om udviklende mindset
- Dialogkort om rammerne for skolernes forældresamarbejde

Intensive læringsforløb

- Eksempelmateriale til et intensivt læringsforløb om brøker
- Eksempelmateriale til et intensivt læringsforløb om retskrivning
- Procesredskab til planlægning af intensive læringsforløb

Elev-til-elev læring

- Elev-til-elev læring med opgaveeksempler fra prøven uden hjælpemidler
- Elev-til-elev læring om tekstforståelse
- Elev-til-elev læring om læsning, læsetræning og læselyst
- Elev-til-elev læring om skriftlig fremstilling

Dato

December 2017

Udviklet for

Undervisningsministeriet

Udviklet af

Professionshøjskolen Metropol

VIA University College

Rambøll Management Consulting A/S

Metropol, VIA og Rambøll vil gerne takke følgende personer for deres bidrag til materialet:

- Ole Andersen, Kokkedal Skole
- Henrik Helbo Lund, Højvangskolen
- Martin Norgreen, Skolen på la Cours Vej
- Marie Zacher Sørensen, Skolen på Duevej
- Christina Fuglsang Madsen, Østerhåbskolen.

Indholdsfortegnelse

1. Formål	4
2. Hvad kendetegner intensive læringsforløb?	4
3. Fastholdelse og videreførelse af de gode resultater	5
4. Procesredskabets målgruppe	6
5. Materialets opbygning	7
5.1 Fokus på eleverne (fase 1).....	8
5.2 Vi udfolder, hvordan vi vil gøre (fase 2)	9
5.3 Indhold i det intensive læringsforløb (fase 3)	10
5.4 Opfølgning og samarbejde (fase 4)	13

1. Formål

Dette materiale indeholder et procesredskab til arbejdet med at planlægge et intensivt læringsforløb for elever i folkeskolens ældste klasser, der har brug for et *fagligt løft* for at kunne få minimum fire i gennemsnit i dansk ved folkeskolens afgangseksamen i 9. klasse. Målgruppen kan variere fra skole til skole, men fælles for alle eleverne er, at de er i læringsvanskeligheder. Udvælgelsen af elever sker på baggrund af bl.a. de nationale test, standpunktskarakterer samt det pædagogiske personales vurdering af elevens personlige, sociale og faglige forudsætninger.

2. Hvad kendetegner intensive læringsforløb?

Intensive læringsforløb er kendetegnet ved en helhedsorienteret fokuseret indsats i arbejdet med elevers faglige, personlige og sociale kompetencer i et tidsafgrænset forløb. Undervisningen tilrettelægges, så den bryder med vante rammer og foregår i en anden kontekst end den daglige. Samtidig etableres klare, ensartede rammer i forløbet. Indsatsen er målrettet den enkelte elevs niveau, og der lægges op til, at eleven selv er selv med til at opstille sine faglige, personlige og sociale mål. Derudover lægges vægt på, at eleven opnår faglig progression, hvilket dels er et mål i sig selv, og dels skal motivere eleven til at arbejde yderligere med faget – også efter forløbet.

Undervisningen kan med fordel varetages af andre end elevernes normale undervisere, således at eleverne oplever mulighed for at indgå i nye positive relationer med nye undervisere. Erfaringer fra andre intensive læringsforløb peger dog på vigtigheden af, at det er læreruddannet personale eller lærere med særlige specialkompetencer, der varetager forløbet. Det er ligeledes en fordel, at underviserne har lysten og de rette kompetencer til at gennemføre en alternativ, kreativ eller praktisk betonet undervisning, som udover arbejdet med elevernes faglige udfordringer også kan og vil arbejde med elevernes personlige og sociale udvikling. Succesen af det intensive læringsforløb afhænger i høj grad af, at underviserne brænder for at løse opgaven, vil yde en ekstra indsats og kan skabe gode relationer til de deltagende elever.

3. Fastholdelse og videreførelse af de gode resultater

Flere af de intensive læringsforløb kan dokumentere særdeles markante faglige fremskridt på kort tid. Lige så vigtigt er det, at eleverne ofte selv oplever faglige fremskridt og ikke mindst øget lyst til læring. Casestudier viser dog, at elever, der har opnået væsentlige forbedringer i testresultater, ikke nødvendigvis oplever, at de faglige fremskridt fastholdes i nævneværdig grad, når eleven vender tilbage til den almene undervisning. Det er derfor helt centralt at sikre, at eleverne også kan anvende de tillærte strategier og redskaber i den almindelige undervisning på skolen.

I arbejdet med at sikre elevens fastholdelse og videreførelse af de gode resultater, kan andre virkningsfulde indsatser være hjælpsomme. Der er gode erfaringer med at inddrage indsatserne i nedenstående boks både som elementer i de intensive læringsforløb og som elementer i arbejdet med at sikre overgangen mellem det intensive forløb og almenundervisningen.

Inspiration til virkningsfulde indsatser

- Tutoring
- Peer learning
- Løbende evaluering og feedback.

På EMU.dk kan du finde inspiration til at arbejde med disse indsatser (tryk [her](#))

4. Procesredskabets målgruppe

Dette materiale henvender sig til tovholdere og arbejdsgrupper på skolerne. Det vil sige de personer, der har ansvaret for, at der på skolen besluttes og gennemføres et intensivt læringsforløb, der skal bidrage til et fagligt løft af elever med gennemsnitskarakterer under fire i dansk i folkeskolens ældste klasser.

Det er vigtigt at have valgt en ansvarlig arbejdsgruppe for udviklingsforløbet på skolen. Forskningen viser, at dette øger sandsynligheden for en succesfuld forandringsproces. Det er centralt, at der i arbejdsgruppen deltager ledelse, som kan træffe beslutninger vedr. rammefaktorer som:

- Normering
- Lokaler til det intensive læringsforløb
- Kommunikation intern såvel eksternt.
- Strategisk tænkning ift. at benytte det intensive læringsforløb som intern kapacitetsopbygning.

Skolens pædagogiske læringscenter (PLC) kan ligeledes spille en central rolle i understøttelsen af det intensive læringsforløb. PLC kan eksempelvis:

- Inspirere- og støtte i arbejdet med læringsprocesser og læringsresultater
- Sørge for, at forskningsbaseret viden om læring bliver anvendt i forløbet
- Samle dokumentation om læringsresultater og evaluering.

5. Materialets opbygning

Materialet sætter rammen for en dialog, der igennem tematiserede spørgsmål tilgodeser opmærksomheden på afgørende elementer i planlægningen af et intensivt læringsforløb. Spørgsmålene tager afsæt i de forhold, der vurderes at have betydning for de ønskede effekter for målgruppen i de intensive læringsforløb. Procesredskabet er langt fra fyldestgørende, men er et bidrag til betydningsfulde drøftelser, når man som skole ønsker at planlægge og gennemføre et intensivt læringsforløb.

Konkret består materialet af fire faser, som illustreret nedenfor

De fire faser er bl.a. inspireret af faserne i "Det gode udviklingsforløb" udviklet til programmet for løft af de fagligt svageste elever. "Det gode udviklingsforløb" kan findes på emu.dk (klik [her](#)).

Først indkredses den elevgruppe, som kan have udbytte af et intensivt læringsforløb. Herefter sættes rammerne for forløbet. Dernæst drøftes indholdet af det intensive læringsforløb og endelig indkredses, hvorledes der følges op på og samarbejdes omkring det intensive læringsforløb.

En mulighed er, at I mødes og svarer på arbejdsspørgsmålene for de enkelte faser præsenteret på de næste sider. Arbejdsspørgsmålene relaterer til, hvordan I kan arbejde med et intensivt forløb på netop jeres skole.

5.1 Fokus på eleverne (fase 1)

I fase 1 danner I jer et databaseret og så konkret billede som muligt af elevernes faglige niveau, deres ressourcer, trivsel og læringsvanskeligheder.

Først identificerer I de elever, som I ønsker at arbejde med i programmet for løft af de fagligt svageste elever. Det skal være de elever, I på skolen vurderer, har brug for et fagligt løft for at kunne få minimum fire i gennemsnit i dansk ved folkeskolens afgangseksamen i 9. klasse.

Denne udvælgelse kan med fordel varetages af en fra arbejdsgruppen (tovholder, vejleder eller ledelsesrepræsentant). Han/hun kan fx udvælge elevgruppen ved at undersøge, hvem der scorede "ikke tilstrækkeligt" eller "mangelfuldt" i de nationale test i 6. klasse, blev vurderet ikke-uddannelsesparate i 8. klasse eller havde under fire i gennemsnit i årskarakter i dansk og/eller matematik efter 7./8. klasse. Endvidere har det pædagogiske personales vurdering af elevens personlige, sociale og faglige forudsætninger også betydning.

1

Fokus på eleverne

Arbejdsspørgsmål

- Kan I identificere denne målgruppe på jeres skole?
- Har I brug for at indsamle data og teste udvalgte elever for at afdække, hvorvidt de hører til målgruppen?
- Hvilke test vil I bruge?
- Hvor mange elever drejer det sig om?
- Hvem foretager den endelige udvælgelse?

5.2 Vi udfolder, hvordan vi vil gøre (fase 2)

Formålet med fase 2 er, at arbejdsgruppen bliver enige om, hvordan rammerne for det intensive læringsforløb skal sættes. Fokus i denne fase er derfor at få en fælles faglig, pædagogisk og didaktisk refleksion over de punkter nedenfor, som I vurderer, det er mest relevant at arbejde videre med.

- Det intensive forløb er et tidsafgrænset forløb. Det anbefales, at det har en varighed af 35 timer
- Timerne bør fordeles over et længere forløb., Det ugentlige antal timer kan således variere fra minimum 5 til maksimum 10 timer om ugen.
- I flere af de intensive læringsforløb arbejdes med perioder inden og efter selve læringsforløbet for at forberede og følge op på indsatsen.
- Undervisningen foregår i mindre hold a 4-8 elever.
- Det anbefales, at en lærer med specifikke faglige kompetencer varetager undervisningen eller lærere med særlige specialkompetencer. Undervisningen kan ligeledes med fordel varetages af en anden lærer end elevens vante lærere, da skiftet kan være medvirkende til, at eleven kan opleve sig selv i en ny positiv relation
- En pædagog kan være god som ekstra støtte i forløbet.
- Undervisningen kan finde sted uden for den almindelige undervisningstid, være en del af den understøttende undervisning eller indgå som et valgfag.
- Ressourcerne kan hentes fra eksempelvis støttetimer, tolærerordning mv.
- Endelig anbefales det, at forløbet gennemføres i et fast lokale, hvor elevernes produktioner løbende kan hænges op, og deres materialer kan gemmes fra gang til gang.

2

Hvordan gør vi?

Arbejdsspørgsmål

- Hvor mange timer har I mulighed for at sætte af til arbejdet med forløbet? Hvad giver bedst mening på jeres skole?
- Hvor lang skal perioden med det intensive læringsforløb vare?
- Hvor mange elever skal der være på et hold?
- Hvor mange lærere og pædagoger skal være en del af forløbet? Er der eksempelvis behov for en lærer med kompetencer i dansk som andet sprog?
- Hvor skal undervisningen finde sted? Skal det være uden for den almindelige undervisning, som en del af den understøttende undervisning, som et valgfag eller har I andre ideer?
- Hvilke skematekniske greb skal finde sted?
- Hvor vil I hente ressourcerne fra?
- Hvilke lokaler vil være ideelle?

5.3 Indhold i det intensive læringsforløb (fase 3)

I fase 3 drøfter arbejdsgruppen indholdet i det intensive læringsforløb. Fokus er på, hvordan I vil inddrage nedenstående opmærksomheder i jeres intensive læringsforløb, og hvordan I sideløbende hermed kan gøre brug af de positive erfaringer, I allerede har i arbejdet med målgruppen.

- Intensive læringsforløb kendetegnes ved differentieret undervisning målrettet den enkelte elev. Dette gælder både i forhold til elevens læringsniveau i de enkelte fag og specifikke faglige udfordringer, men også i forhold til elevens interesser.
- Det foreslås, at der arbejdes læringsmålstyret, hvor eleven selv er med til at opstille sine faglige, personlige og sociale mål. Derudover lægges vægt på, at eleven opnår faglig progression, hvilket dels er et mål i sig selv, og dels skal motivere eleven til at arbejde yderligere med faget – også efter forløbet. Intensiteten i læringsforløbet muliggør, at der kan opnås hurtig progression.
- Systematik og repetition er helt afgørende i intensive læringsforløb. Systematik, ritualer og klare rammer vægtes højt. Dette gælder især i læringsforløb med elever, der også har sociale og personlige udfordringer, hvor klare rammer er med til at støtte eleverne. Især når eleverne samtidig skal arbejde med nye og afvekslende undervisningsformer og indgå i nye sociale relationer.
- Arbejdet med elevernes sociale og personlige udvikling er afgørende for at øge elevernes trivsel, selvtillid og faglige udvikling. Selvom hensigten kan være at styrke elevernes faglighed, fokuserer eksisterende intensive forløb også på motivation, selvtillid og koncentration. Arbejdet med den sociale og personlige udvikling kan hjælpe i fastholdelsen af resultaterne, når eleven vender tilbage til normalklassen, hvilket er den primære udfordring med forløbene.
- Undervisningen varieres igennem arbejdet med Cooperative Learning, brain breaks, og endelig kan forskellige apps og it-redskaber inddrages. Skiftene er vigtige for at fastholde elevernes koncentration og motivation
- Lærernes og pædagogernes anerkendende tilgang overfor eleverne har en afgørende betydning i de intensive læringsforløb. Da eleverne ofte er mærket af faglige og eventuelt personlige udfordringer, oplever de ofte utilstrækkelighed. Ved at fokusere på elevernes progression og succeser og anerkende det, de kan, styrkes elevernes tro på egne evner og motivation.

Her følger et eksempel på, hvordan en ugeplan for et intensivt læringsforløb kan se ud:

Mandag	Tirsdag	Onsdag	Torsdag	Fredag
Tjek ind	Tjek ind	Tjek ind	Tjek ind	Tjek ind
Undervisning i dansk	Undervisning i dansk	Undervisning i dansk	Undervisning i dansk	Undervisning i dansk
Brain break	Brain break	Brain break	Brain break	Brain break
Undervisning i matematik	Undervisning i matematik	Undervisning i matematik	Undervisning i matematik	Undervisning i matematik
Frokost	Frokost	Frokost	Frokost	Frokost
Fysisk aktivitet	Fysisk aktivitet	Fysisk aktivitet	Fysisk aktivitet	Fysisk aktivitet
Undervisning i og arbejde med personlige og sociale kompetencer	Undervisning i og arbejde med personlige og sociale kompetencer	Undervisning i og arbejde med personlige og sociale kompetencer	Undervisning i og arbejde med personlige og sociale kompetencer	Undervisning i og arbejde med personlige og sociale kompetencer

Individuel læsning	Individuel læsning	Individuel læsning	Individuel læsning	Individuel læsning
Tjek ud	Tjek ud	Tjek ud	Tjek ud	Tjek ud

3

Indhold i det intensive læringsforløb?

Arbejdsspørgsmål

- Hvordan vil I afdække den enkelte elevs faglige niveau, og hvordan vil I arbejde differentieret med eleverne? Hvilke brugbare erfaringer har I i arbejdet med at differentiere? Er der erfaringer, der er særligt nyttige i relation til det intensive læringsforløb?
- Hvordan vil I sikre systematik og repetition? Vil det være hjælpsomt at tegne en struktur, eksempelvis i form af et ugeskema som ovenfor? Hvilke aktiviteter giver mening at medtænke i ugeskemaet?
- Hvilke erfaringer har I i arbejdet med at variere undervisningen? Har I arbejdet med Cooperative Learning, brain breaks, apps og it-redskaber i almenundervisningen? Hvad vil være oplagt at arbejde med i det intensive læringsforløb?
- Hvilke fysiske aktiviteter kan indgå i det intensive læringsforløb? Hvilke fysiske aktiviteter har I gode erfaringer med i forhold til målgruppen?
- Har I erfaringer med at arbejde med elevernes selvværd og tro på sig selv? Er der særlige tilgange, redskaber eller øvelser, som I oplever er relevante og kan inddrages i dette forløb?
- Hvilke erfaringer har I med at motivere målgruppen? Hvad virker? Hvordan vil I understøtte motivationen i dette forløb?
- Hvad kendetegner en anerkendende tilgang i jeres forståelse? Har I positive erfaringer med en anerkendende tilgang i forhold til målgruppen? Hvad skal der til for, at I i jeres arbejde med målgruppen har fokus på at møde eleverne anerkendende?

5.4 Opfølgning og samarbejde (fase 4)

I fase 4 drøfter arbejdsgruppen, hvordan eleverne bedst understøttes i overgangen mellem det intensive læringsforløb og den almene undervisning, således at eleverne fortsætter den positive udvikling og anvender de tillærte strategier og redskaber i egen klasse. Endvidere sættes fokus på, hvordan inddragelse af forskellige aktører i et samarbejde omkring eleverne kan have en positiv effekt på elevens udvikling i almenundervisningen.

Erfaringer fra arbejdet med intensive læringsforløb peger på, at elever, der har opnået markante forbedringer i testresultater, ikke nødvendigvis oplever nævneværdige faglige fremskridt, når eleven vender tilbage til almenundervisningen. Det er derfor helt afgørende at have elevernes anvendelse af tillærte strategier og redskaber i fokus i forlængelse af det intensive læringsforløb.

Casestudier viser, at flere intensive læringsforløb anvender forskellige metoder og aktiviteter til at støtte eleverne i at fastholde og videreføre de gode resultater, når eleven vender tilbage i de vant rammer.

- Det kan ske igennem opfølgingsforløb, hvor eleven genbesøger det intensive læringsforløb efter et stykke tid, eller ved at forløbet tilrettelægges ved at veksle mellem perioder i det intensive læringsforløb og perioder i den almindelige klasse.
- En anden mulighed er at arbejde med opfølgning og forankring i form af løbende skriftlig og mundtlig kommunikation mellem det intensive forløbe og den almindelige klasse – fx overleveringsmøder, overleveringsnotater eller ugebrev om, hvad eleven har lært i forløbet.

Endelig har elevens forældre, mentorer og rollemodeller i flere af projekterne en vigtig rolle i forhold til fx at hjælpe med at fastholde elevens motivation, hjælpe med lektielæsning og holde fast i anvendelsen af de tilegnede strategier.

4

Opfølgning og samarbejder

Arbejdsspørgsmål

- Hvordan vil I arbejde med at sikre elevernes gode udvikling ind i almenundervisningen i forlængelse af det intensive læringsforløb?
- Har I erfaringer fra andre lignende sammenhænge, der kan være brugbare ind i denne kontekst?
- Vil det give mening at arbejde med opfølgingsforløb på jeres skole, hvor eleven genbesøger det intensive forløb efter et stykke tid i almenklassen?
- Hvordan vil en tæt kommunikation mellem det pædagogiske personale i det intensive læringsforløb og det pædagogiske personale i almenklassen fungere på jeres skole? Er det muligt med en systematisk formidling af elevernes progression – enten skriftligt eller ved overleveringsmøder?
- Hvordan vil I inddrage forældrene? Hvilken rolle forestiller I jer, at forældrene skal have? (I kan finde inspiration til forældresamarbejdet [her](#))

(Kilde: Denne tekst har indhentet data fra hovedrapporten omhandlende erfaringsopsamlingen om intensive læringsforløb udarbejdet af Epinion for Ministeriet for Børn, Undervisning og Ligestilling i januar 2016).